

Rådet for psykisk helse

diabetesforbundet

KREFTFORENINGEN

NCD-alliansens innspill til ny folkehelsemelding

Nedenfor følger NCD-alliansens felles innspill til ny folkehelsemelding.

Sektorovergripende folkehelsearbeid

Folkehelsearbeidet må være sektorovergripende. Et hovedmoment i Folkehelseloven er at alle sektorer må ta ansvar. Dette pålegger kommunene å jobbe tverrsektorielt med folkehelse. NCD-alliansen mener at staten må gi tydeligere styringssignaler for å ivareta folkehelsehensyn på tvers av sektorer også på statlig nivå. I tillegg til å utvikle tiltak for å redusere NCD-byrden, er det vesentlig å foreta en mer systematisk kartlegging av helsekonsekvenser i andre sektorer som barnehage, skole, arbeidsliv, transport og samferdsel, landbruk og prispolitikk osv.

Som et ledd i en god sektorovergripende folkehelsepolitikk mener NCD-alliansen det er sentralt å tydeliggjøre skolenes og barnehagenes folkehelseansvar slik dette følger av folkehelseloven. I kraft av sine kjerneoppgaver er dette viktige folkehelsearenaer, hvor alle barn og unge kan og bør nås med tiltak som blant annet kan bidra til mestring i eget liv, kunnskap om psykisk helse, sunnere kosthold og mer fysisk aktivitet. Når skolen tar et folkehelseansvar omfatter det miljø, prosesser og metoder i skolen som fremmer helse og forebygger sykdom. NCD-alliansen vil spesielt trekke fram at innføring av et gratis og sunt skolemåltid daglig for alle barn i grunnskolen, samt gjeninnføring av gratis frukt og grønt, vil virke både inkluderende og sosialt utjevne. Vi forventer også at det enstemmige vedtaket fra Stortinget i 2017 om å innføre daglig fysisk aktivitet for alle barn og unge i grunnskolen, følges opp med konkrete planer for iverksetting, og at disse beskrives i ny folkehelsemelding.

Sosial ulikhet

Gode gjennomsnittstall for levealder over tid og flere friske leveår dekker over systematisk sosial ulikhet i helse. I ny folkehelsemelding må perspektiver knyttet til sosial ulikhet tydeligere inn. Meldingen må etablere klare mål på reduksjon av sosial ulikhet i helse over sektornivå. Utvikling av større sosiale forskjeller i samfunnet vil generelt avspeiles i sosial ulikhet i helse. Gode befolkningsrettede tiltak og strukturelle endringer som reduserer betydningen av den enkeltes valg i det daglige vil bidra til å gi likere mulighet for god helse. Det er avdekket sosial ulikhet når det gjelder behandling i helsetjenestene¹. Dette er alvorlig med tanke på innbyggernes like rettigheter til helsetjenester og er egnet til å svekke tilliten til de offentlige tjenestene.

NCD-alliansen ber om at det tas initiativ til en bred undersøkelse av forekomsten av sosial ulikhet i helsetjenestene, og at dette omtales i folkehelsemeldingen.

En bredere forståelse av årsaker til usunne levevaner

Levevaner er sterkt knyttet til levekår og ressurser som husholdningsøkonomi, utdanning- og arbeidslivstilknytning og sosial støtte og nettverk. Opplevelsen av

¹ Dahl, Bergsli, Van der Wel: Sosial ulikhet i helse, en norsk kunnskapsoversikt, HiOA 2014.

<http://forskning.no/helse-kreft-samfunn-sosiologi/2017/05/flere-dor-av-kreft-pa-ostkanten-enn-pa-vestkanten-oslo>

Rådet for psykisk helse

diabetesforbundet

KREFTFORENINGEN

mestring og livskvalitet er viktig i denne sammenhengen. Sunne levevaner er i stor grad et spørsmål om overskudd til å mestre hverdagens krav. Vedvarende stress er en risikofaktor både for psykiske lidelser, redusert fysisk helse og overskudd til gode helsevalg. NCD-alliansen ser det som svært viktig at arbeidet med psykisk helse fortsatt er integrert i folkehelsearbeidet.

Prinsipper for samarbeid med næringslivet

Samarbeid med næringslivet for å nå felles mål kan være positivt. NCD-alliansen vil imidlertid peke på noen forutsetninger for samarbeid som vi mener må legges til grunn for videre arbeid:

- Åpenhet og målbarhet: det er viktig at effekter blir målt og at det er åpenhet omkring resultatene av samarbeidet.
- Statens tilsynsrolle: samarbeidet må ikke medføre at statens rolle som tilsynsmyndighet svekkes. I noen sammenhenger innebærer dette at balansen mellom tett samarbeid og partnerskap må vurderes opp mot betydningen av statlig uavhengighet og en «armlengdes avstand» når dette er nødvendig.
- For å sikre åpenhet er det viktig at frivillige organisasjoner også får en rolle i slike samarbeid.

Vi vil be om at ny folkehelsemelding varsler en grundig gjennomgang av ordningen med Matvarebransjens faglige utvalg, MFU. Dersom dette skal være en ordning som skal gjøre flere statlige markedsføringsreguleringer unødvendig, må ordningen forsterkes med tanke på å gjøre ordningen mer kjent i befolkningen, og inkludere hylleplassering og emballasje. Det bør også innføres sanksjoner mot aktører som bryter retningslinjene.

Kunnskapsgrunnlag for langsiktig folkehelsearbeid

Vi har i dag utilstrekkelig kunnskap til å oppfylle målene for folkehelse og folkehelselovens krav. Det er et stort behov for bedre data om helseutviklingen og de faktorene som påvirker denne både nasjonalt og på kommunenivå. Vi har kunnskap til å handle, men har kommet alt for kort i det systematiske arbeidet med å bygge god og relevant kunnskap for folkehelseiltak og tiltak mot sosial ulikhet i helse. Alle tiltak må vurderes i forhold til sosial fordeling. NCD-alliansen ber om at det utarbeides en strategi for systematisk kunnskapsbygging om folkehelsen og folkehelseiltak i Norge i samarbeid med blant andre Folkehelseinstituttet og NCD-alliansen.